

PAŞINYAN'IN SON AÇIKLAMALARI IŞIĞINDA GERÇEK ERMENİSTAN VE ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ

Selenay Erva YALÇIN

Analist

Ermenistan Anayasasının 30. yıl dönümünü kutlamak için yapılan bir etkinlikte konuşan Başbakan Paşinyan, oluşturulması planlanan anayasa hakkında birtakım açıklamalarda bulunmuştur.^[1] Azerbaycan ile imzalanması beklenen barış antlaşması açısından başat nitelik taşıyan anayasa değişikliği sürecine yeni açıklamalar ışığında tekrar bakmakta fayda vardır.

Paşinyan'ın anayasa hakkındaki son açıklamaları, daha önce ifade etmiş olduğu gerçek Ermenistan ideali çerçevesinde yapılmıştır. Anayasa değişikliğinin gerçek Ermenistanı öncelmesi gerektiğini ve bu idealin mevcut anayasa ile kendini gösterme imkânı bulamadığını belirtmiştir. Paşinyana göre mevcut anayasanın bir diğer problemi de halk nezdindeki meşruiyetidir. Vatandaşların bir araya gelerek ortak iradelerini birleştirmek suretiyle bir sistem kurması ve bu sistemin garantörünün de anayasa olması gerektiğini ifade eden Paşinyan, mevcut anayasanın bu durumdan oldukça uzak olduğunu da vurgulamıştır. Halkın iradesi temel alınarak oluşacak ve ihtiyaçlara cevap verebilecek nitelikte bir anayasanın yapılması gerektiğinden bahisle Paşinyan, mevcut anayasanın halkın özgür irade ve özgür oy verebilme yetisini yansıtmadığı konusunda şüpheli olduğunu da ayrıca vurgulamıştır.

Son 30 yıldır Ermenistan'ın hukuki temellerini inşa etme görevi üstlenen ve diğer bütün iç yasaların üstünde olan anayasa metni; görüldüğü üzere hem iktidar hem halk hem de barındırdığı hukuka aykırı iddialardan ötürü uluslararası kamuoyu açısından meşruiyeti sorgulanır hale gelmiştir. Son zamanlarda Kilisenin devlet işlerine karışmak bir yana, muhalefet görevi üstlenerek siyasetin bir parçası haline gelmesi Ermenistan'ın anayasa değişikliği ihtiyacının yeni delillerinden biridir. Paşinyan gerçek Ermenistan idealinin mevcut sınırlar dâhilinde demokratik, sosyal bir hukuk devleti kurmak olduğunu ve tarihi hırslardan ziyade var olan devletin refah ve istikrarına odaklanması gerektiğini daha önce ifade etmiştir. Son gelişmeler, demokratik, sosyal ve laik bir hukuk devleti niteliğinin anayasada açıkça belirtilmesinin önemini de gözler önüne sermiştir.

Paşinyan açıklamasında mevcut anayasanın günümüz gerçekleriyle uyumlu olmadığını ifade etmiştir. Değişiklikten sonra anayasanın hem uluslararası gelişmeler ile uyumlu hem de vatandaşların iradesini tam olarak yansıtan bir metin olması gerektiğini belirtmiştir.

Ermenistan Anayasasının meşruiyet sorunu ve demokratik eksiklikleri hususunda yetkililer daha önce defaatle açıklama yapmışlardır.[2] Bu açıklamalarda anayasa değişikliğinin Azerbaycan ile imzalanması istenen barış antlaşması kapsamında yapıldığına dair herhangi bir ifadeye rastlanmamıştır. Paşinyanın son açıklamalarında da bu tür bir ifade bulunmamakla birlikte günümüz koşulları ile uyum hususunda Bağımsızlık Bildirgesine atıf yapıldığı anlaşılmaktadır.

Bilindiği üzere anayasanın giriş kısmında benimsenen[3] Bağımsızlık Bildirgesi, günümüzde Azerbaycan toprağı olan Karabağ hakkında egemenlik iddiaları içermektedir. [4] Ne günümüz koşullarıyla ne uluslararası hukukla uyuşmayan bu iddiaların ivedilikle anayasadan kaldırılması, barış antlaşması için olduğu kadar Paşinyanın hedeflediği gerçek Ermenistan idealine ulaşılması açısından da önem arz etmektedir.

Anavatan ve devlet kavramlarının artık Ermeniler için aynı şeyi ifade etmesi gerektiğini belirten Paşinyan, bu hususun yeni anayasada da açıkça ifade edilmesinin gerekliliğini vurgulamıştır. Ermenistan vatandaşlarının diaspora ile -Anayasada da açıkça belirtilen-bağılılıklarının kapsamının bu suretle daraltılması öngörülmektedir. Ermenistanın bölgede ve kendi içinde ulaşmaya çalıştığı barış, refah ve istikrar dönemi diaspora için bir vazgeçiş niteliğindedir. Diasporanın, gücünü Batıdan alan bu barış karşıtı tutumunun Ermenistana hiçbir somut fayda sağlamayacağı artık tecrübeyle sabittir. Bu sebeple anavatanın Ermenistan olduğu ve korunması gereken unsurun da mevcut sınırlarıyla Ermenistan devleti olduğu hususu Paşinyanın hedeflediği anayasanın önemli dayanaklarından biri olacak gibi görünmektedir.

Sonuç itibariyle Paşinyanın son açıklamaları uzun zamandır üzerinde durduğu gerçek Ermenistan kavramının somutlaşması için atılan bir adımdır. Kilisenin muhalefet rolüne bürünmesini ve anavatanı mevcut sınırları şişirerek bir ütopya haline getiren barış karşıtı yaklaşımı reddeden anayasa değişikliği teorisi bölgenin barış, refah ve istikrarı için vazgeçilmez niteliktedir. Paşinyanın açıklamaları her ne kadar mantık dâhilinde ve kabul edilebilir olsa da henüz bir anayasa taslağı hazırlanmamıştır. Haliyle bu söylemlerin hukuki bir temele oturup oturmayacağı mevzuu uluslararası kamuoyu ve bölge için bir soru işareti olmaya devam etmektedir. Fakat son gelişmeler göstermektedir ki, Ermenistanın tarihi ve siyasi zincirlerinden kurtulması için anayasa değişikliğinden başka bir çare kalmamıştır.

*Görsel: [The Prime Minister of the Republic of Armenia](#)

[1] Pashinyan Wants New Constitution to Conform to His So-Called Real Armenia Vision, *Asbarez*, 7 Temmuz 2025, <https://asbarez.com/pashinyan-wants-new-constitution-to-conform-to-his-so-called-real-armenia-vision/?fbclid=IwY2xjawLZStxleHRuA2FlbQIxMQBicmlkETE1YUViZlgzN0NhWjZMSGtQAR6dk>

O6651UBQPM6c3CslSd9WSa8prQjnuGfhswcYtyBFcETHBn4iCGBAD77-
w_aem_tAn5qPYc4TGZAwbXxgl1bw.

[2] Armenia's Prime Minister Calls for New Constitution and National Referendum, *Constitutionnet*, 20 Şubat 2025, <https://constitutionnet.org/news/armenias-prime-minister-calls-new-constitution-and-national-referendum>.

[3] Constitution of the Republic of Armenia, *The President of the Republic of Armenia*, Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2025, <https://www.president.am/en/constitution-2015/>.

[4] Armenian Declaration of Independence, *The Government of the Republic of Armenia*, Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2025, <https://www.gov.am/en/independence>.

Yazar Hakkında :

Selenay Erva YALÇIN, 2020 yılında başladığı Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesinden 2024 yılında mezun oldu. 2023 yılının Aralık ayında Avrasya İncelemeleri Merkezinin (AVİM) uygulamalı eğitim programını tamamladı. Ocak 2024 AVİM misafir araştırmacı olarak çalışmaya başlayan Yalçın, Mart 2025 itibarıyla analist olarak görevine devam etmektedir. Halihazırda Hacettepe Üniversitesi Kamu Hukukunda yüksek lisansına devam eden Yalçın, AVİM soykırım

hukuku ve Türk-Ermeni ilişkileri alanında çalışmalar yapmaktadır.

Atıfta bulunmak için: YALÇIN, Selenay Erva. 2025. "PAŞINYAN'IN SON AÇIKLAMALARI IŞIĞINDA GERÇEK ERMENİSTAN VE ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2025 / 70. Temmuz 11. Erişim Kasım 03, 2025. <https://avim.org.tr/tr/Yorum/PASINYAN-IN-SON-ACIKLAMALARI-ISIGINDA-GERCEK-ERMENISTAN-VE-ANAYASA-DEGISIKLIGI>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

<https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır